

De karmse

*Op zo'n kermis moet je wezen,
op zo'n kermis moet je zijn,
dat staat op de deur te lezen,
hier verkoopt men brandewijn,
éénmaal in 't jaar, éénmaal in 't jaar,
vieren wij zo'n kermis maar.*

Zo zong men vroeger vaak als het kermis was. Achter in Augustus was het Holter Kermis. Vader die van geboorte uit Holten kwam, ging hier graag naar toe. Dit was altijd zo geweest en men sprak dan nog eens familie of oale kunnigheid.

De kermis was vroeger een belangrijke dag. Er waren vele gezegden over, zoals "met Holter karmse bint de proemen (pruimen) riepe, en dan mut de knollen in grond ween (gezaaid zijn)." De rogge was van het land en dan kon men wel een dagje er tussenuut. Ook kreeg het dienstvolk die dag vrij en kregen ze van de boer ook nog karmsgeld mee. Dit was al een oald gebruik. Anders zouden de meidjes en de knechtjes, die nog nooit loon hadden gekregen, geen karmse kunnen houden, want het jaarloon werd eerst met Mei uitbetaald. Geen boer zou van die stilzwijgende overeenkomst afwijken, anders zou men als een kniepert over de tong gaan.

Wij mochten ook wel eens mee naar de karmse. Die was altijd op Smidsbelt, waar de dreeimulle stond. De kreumkes stonden gewoon langs de straat, waar nu het drukke verkeer door raast, maar toen was er niets als een mullenboer, een melkboer, en een enkele keer een vrachtboer. De Holter Keuneboeren stonden ook met de bennen met de keune (biggen) langs de straat.

Eerst gingen we meestal naar de schoapemarkt die rondom de kerk was, en waar men van heinde en ver met de scheupkes naar toekwam. Daarna mochten we een paar keer in de draaimolen, wat toen een cent per rit kostte. Ik weet nog dat wij van Janzers Gert Hendrikoom ook een cent kregen voor een ritje. De eerste keer dat ik op een paardje zat, hield ik die bij de oren vast, bang dat ik eraf zou vallen. Ik zie Vader en Gert Hendrikoom er nog bij staan lachen. Dan waren er verschillende kramen met speelgoed en ook andere, vooral met poppen, waar Vader een versje van had:

*Ik kwam is bi'j een poppenkroam, poppenkroam, poppenkroam,
ik zag doar is wat poppen stoan, poppen stoan, poppen stoan,
ik vroeg wat kost die poppen doar, poppen doar, poppen doar,
die vrouw die wol die poppen neet missen, poppen neet missen, poppen neet missen,
die poppen die konden dubbeltjes pissen, dubbeltjes pissen, dubbeltjes pissen.*

Er was een kraam met Deventer koek, en de kop van jut en kraampjes met snoep, een poffertjeskraam, een viskraam. De kooplui kwamen van verschillende kanten, een vergunning hoefden ze nergens voor te hebben, je zocht maar een plaatsje op. En zo keek je altijd verlangend naar de verschillende lekkernijen, die er lagen uitgesteld. Voor een stuiver, of een vier duite ($2\frac{1}{2}$ cent) of groten cent, zeiden we ook wel, kon je al wel wat kopen, maar je had ook niet zoveel in het knipke (portemonnaie). Toen Willems Willemoom nog zo'n jongen was had hij altijd centje gooien gedaan met Holter Kermis, met de darper jongs, (jongens uit het dorp) en dan had hij 's avonds soms nog meer centen weer meegebracht, dan hij 's morgens had meegenomen.

We gingen ook altijd even naar Wansink. Vader was nogal bevriend met Wansink. De klanten en de melkboeren kregen met de karmse altijd koffie met stoete. Geloof maar dat sommigen hem dan ook raakten, want zat stoete, dat kreeg men niet alle dagen. Daar waren vetweiders bij, zoals ze die noemden, die dit als een buitenkansje beschouwden. Dat bracht nog wat afwisseling in het eentonige van alle dagen melkvaren. Als wij na de middag op huis aangingen, kwamen van alle kanten de jongelui opzetten. Als men dan een flinke borrel ophad, werd er vaak gevochten met houwen en snien. Het gebeurde dan vaak dat er een het hok inging. Meestal kreeg men het met jongelui uit de andere buurschappen aan de stok. Het begon vaak met schelden, of dat de een de ander

op de teen trapte. Zo schold men die uit Espelo uit voor Splooder hekkalver, en die uit Dijkerhoek waren Diekerheuker ganzepladden. Vader vertelde vaak dat in de Beuseberg waar hij was geboren, geen jongen buiten die streek met een meisje uit de Beuseberg uitmocht. Sommige streken, zoals Stokkum, waren hierdoor zeer berucht, maar dit hoort men nu niet meer.

Zo was het eens gebeurd op de Bathmense kermis, dat de Holter en de Bathmensen het met elkaar aan de stok kregen, en dat de Holter die in de minderheid waren, het eraan krijgen, en er vandoor moesten. Onze Grootvader (Willem Tone) liep een tuintje in door een bed van stokbonen. Men zei dat hij een bedde stukkebonen aan de hals had hangen. Zo was vroeger Plus Ente, die diende bij Holterbroek, ook eens met haar vrijer weergekomen, 's nachts laat van Holter Kermis. Onderweg bij Timmer Aorend besloten ze om even in de berg te kruipen waar de ladder nog bij stond. Toen ze in het hooi ware beland, haalden kwajongens ondertussen stilletjes de lange bergladder weg. Nadat een poosje in hoger sferen gevrijd hadden, wilden ze weer verder op huis aan. Toen Ente de voeten op de sporten van de ladder wilde zetten, kon ze die niet vinden, en daar hing Ente, tot ze op hun hulpgeroep werden verlost. De jongens gaven hun meisjes met de kermis un karmskooken (koek) en kwamen de volgende zondag een stukje hiervan proeven, nu gebeurt dit nooit meer.

*Een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven,
ik kwam Jan met de foekepot tegen,
die wou naar de kermis gaan,
maar dat was toch niets gedaan,
want de kermis had geen uren,
toen ging Jan naar de burenen,
de burenen zaten toe,
toen ging Jan naar de koe,
de koe die wou Jan schoppen,
toen ging Jan naar de poppen,
de poppen die wilden niet dansen,
toen ging Jan naar de Fransen,
De Fransen die wilden niet spreken,
toen ging Jan naar de beken,
de beken die wilden niet stromen,
toen ging Jan naar de bomen,
de bomen die wilden niet waaien,
toen ging Jan aan het draaien,
en hij draaide driemaal rond,
toen viel hij met zijn gatje in de str...*

*Bij maneschijn, bij maneschijn,
als Vader en Moeder naar bed toe zijn,
haast je dan maar niet,
haast je dan maar niet,
hier is de vogel, en daar is de vis,
hier is het meisje, dat weggelopen is.
des avonds zijn we hele heren,
des morgens kunnen we de deel niet keren,
des avonds, des avonds, des avonds is het goed.*

(enkele liedjes uit vroeger jaren)